

Náučný chodník “Okolím Liptovskej Tepličky”

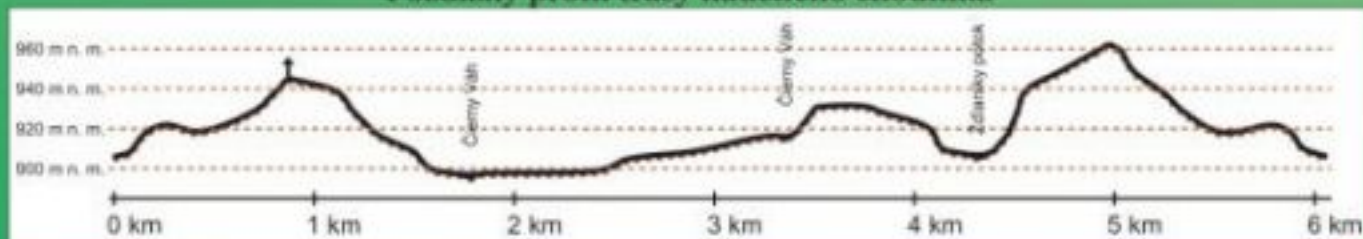

Náučný chodník Vás prevedie okolím obce. Z viacerých úsekov nenáročnej trasy sa ponúkajú krásne výhľady. Chodník dva krát prekračuje tok Čierneho Váhu. Deväť zastávok s náučnými panelmi Vám priblíži tradičné hospodárenie v tomto rázovitom regióne, jeho prírodné hodnoty, históriu a zaujímavosti krajiny. Prajeme Vám príjemnú a ničím nerušenú prechádzku.

Trasa náučného chodníka je dlhá šesť kilometrov. Nie sú na nej väčšie stúpania, výškový rozdiel medzi najnižším a najvyšším bodom trasy je iba niečo vyše 60 metrov. Pokojným tempom sa dá vrátene zastávok prejsť za tri hodiny.

Pozdĺžny profil trasy náučného chodníka

Národný park Nízke Tatry

Nízke Tatry boli za Národný park vyhlásené v roku 1978. Patrí k najväčším chráneným územiám na Slovensku. Vlastné územie má viac ako 720 km². Hlavný hrebeň pohoria meria približne 100 km. Sedlo Čertovica ho delí na Kráľovohorskú a Ďumbiersku časť.

Pohľad z Kráľovohorskej časti (1 548 m n. m.) na západ

Logo Národného parku Nízke Tatry bolo vypracované v rámci projektu "Okolím Liptovskej Tepličky" a je súčasťou náučného chodníka. Logo je zložené z niekoľkých prvkov: zelená hviezda, červený medvedík a text "NÁRODNÝ PARK NÍZKE TATRY".

Severná časť Ďumbierska (1 043 m n. m.)

Rozľahlé územie Nízkych Tatier poskytuje domov mimoriadne širokej palety druhov rastlín aj živočíchov. Okrem rozmanitosti terénnych a klimatických daností a značného rozpätia nadmorských výšok sa pod tento fakt podpisuje aj zložitá geologická stavba pohoria. Hlavný hrebeň je budovaný žulami a rulami, okrajové časti pohoria majú podložia z vápencov, dolomitov a pieskovcov. V mohutných súvrstviach vápencov vznikli rozsiahle jaskynné systémy, najmä najmä v Demänovskej a Jamskej doline. Pre verejnú časť sú sprístupnené štyri jaskyne, najmä najmä z nich je Demänovská jaskyňa Slnobody.

Značná časť lesov bola premenená na smrekové monokultúry, fragmenty pralesných lesov posvätné zväčša na neprístupných miestach a v rezerváciách.

Rastú tu viaceré endemity, rastliny, ktoré sa nevyskytujú nikde inde na svete, napr. veľkornica slovenská. Najpestrejšia flóra je vo vápencových častiach pohoria.

Žijú tu všetky druhy veľkých šeliev - medvede, ryši, vlky. Zachovalé horské lesy sú posledným útočiskom vzácných hlucháčov. V najvyšších častiach pohoria nie je problém vidieť kamalčku či avieľa. Snáď najvzácnejším obyvateľom je ale drobný hňaz Pseudogymnotina excellens, kriticky ohrozený karpatský endemit.

Pre návštevníkov je v území zriadených viac ako 800 km turistických značených chodníkov. Tri krátke úseky sú v zime uzavreté, kvôli pokoju pre horskú faunu.

Pohľadnice z Nízkych Tatier

Pohľad z Kráľovohorskej časti (1 548 m n. m.) na juhovýchod

Pohľad z Ďumbierskej časti (1 043 m n. m.) na juhovýchod

Pohľad z Kráľovohorskej časti (1 548 m n. m.) na juhovýchod

Pohľad z Ďumbierskej časti (1 043 m n. m.) na juhovýchod

Pohľad z Kráľovohorskej časti (1 548 m n. m.) na juhovýchod

Pohľad z Ďumbierskej časti (1 043 m n. m.) na juhovýchod

Pohľad z Kráľovohorskej časti (1 548 m n. m.) na juhovýchod

Pohľad z Ďumbierskej časti (1 043 m n. m.) na juhovýchod

Mokrade

Mokrade patria k najohrozenejším ekosystémom. V rámci Európy ich bolo za posledných 50 rokov znížených viac ako 50 %. Ohrozené sú najmä intenzifikáciou poľnohospodárstva, zasypávaním a kontamináciou ropnými látkami. Niektoré vzácne druhy rastlín sú ohrozené aj zánikom tradičných spôsobov hospodárenia a postupným zarastaním týchto biotopov krovitou vegetáciou.

Zeruchové pramenisko, jedna z mnohých pod Kráľovou hoľou

Podhľadné rašelinisko pri hornom toku Čierneho Váhu

Rozkvitnutá slatina na Šeravských pri Liptovskej Tepličke

Z pohľadu zachovalosti mokradných biotopov patrí územie okolo Liptovskej Tepličky k výnimočne hodnotným. Vyskytujú sa tu mnohé zachovalé prameniská, rašeliniská, slatiny a podmáčané lúky s mimoriadne vysokou rozmanitosťou druhov rastlín a živočíchov. Viaceré tunajšie druhy sú nesmierne vzácne a kriticky ohrozené.

Prímula oranžová (Primula aurantiaca)

Žltýkvetá sloník (Lysichiton albus)

Podmáčaná lúka s krížnicami, orchidami a papaverom

Kusleň okrúhlohlavá (Sphagnum subsecundatum)

Žltokvetý májovec (Ophrys sphegodes)

Ranunculus repens

Ranunculus repens (Ranunculus repens)

Ranunculus repens

Ranunculus repens

Ranunculus

Ranunculus repens

Náučný chodník "Okolím Liptovskej Tepličky"

Lesná správa Liptovská Teplička

Územie lesnej správy Liptovská Teplička sa rozprestiera na severných svahoch východnej časti Nizkých Tatier. Lesná správa má horský charakter s členitým reliéfom, ktorý vytvárajú tiahle bočné hrebene oddelené hlbokými dolinami. Najväčšie bočné údolia vytvárajú doliny Ždiar a Benkovo.

Stav lesných porastov poď kalamitou

Hori ohník, horí na Kráfovej hoľi -
Ktože ho nakládol? Dvanásti sokoli.
Dvanásti sokoli, sokolovia bieli,
akých ľudské oči viacej nevideli...

Ján Botta a Ľuboslav Štef. Jasná Hora

Stav po vetrovej smrŕi

Celé územie patrí do povodia Čierneho Váhu. Kráfova hoľa je prameniskom štvorice slovenských riek Váhu, Hornádu, Hrona a Hnilca. Najvyšším bodom lesnej správy je Kráfova hoľa (1946 m) a najnižší bod je pri rieke Váh pod boráňňou Brezová. Celkové prevýšenie je 1186 m.

Zvláštnosťou lesnej správy je celoročný úkaz teplotnej inverzie. Za pokojného počasia sú v dolinách a kotlinách nižšie teploty ako na svahoch a vrchoch.

Na území lesnej správy sa nachádza množstvo chránených druhov rastlín a živočíchov ako Jasoň červenooký (*Paranassius appolo*) Hľecháň obyčajný (*Tetrao urogallus*) a náš najväčší všežravec Medveď hnedý (*Ursus arctos*).

Lesná správa Liptovská Teplička obhospodaruje 8065,98 ha lesného pôdneho fondu, ktorý sa nachádza v troch krajoch (Prešovský, Žilinský, Banskobystrický), troch okresoch (Poprad, Liptovský Mikuláš, Brezno), a v šiestich katastrálnych územiach (Liptovská Teplička, Štrba, Vikartovec, Východná, Pohorela, Šumiac). V rokoch 2004 a 2007 postihli lesnú správu veterné kalamity. 12. novembra 2004 vyvrátila veterná smrŕ 55 000 m³ drevnej hmoty v smrekových porastoch. V noci z 23. na 24. augusta 2007 smrŕ vyvrátila a polámala 180 000 m³ drevnej hmoty. V súčasnosti sa zamestnanci lesnej správy sústreďujú na aktívne spracovanie kalamity, následnom čistení plôch po kalamite a zalesnení kalamitných plôch. Celé územie lesnej správy sa nachádza v 2. a 3. stupni ochrany prírody.

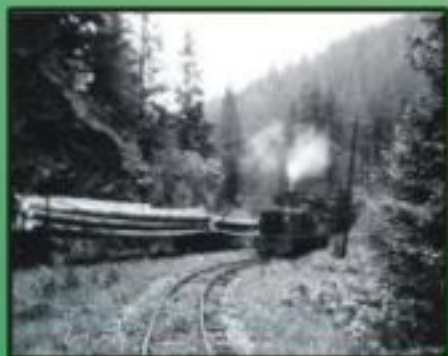

Náučný chodník "Okolím Liptovskej Tepličky"

Čiernovážska lesná železnica

5

Na základe nariadenia Uhorského ministra obchodu číslo 67 711/1912 zo dňa 1. októbra 1912 sa 17. októbra 1912 uskutočnila administratívno-policijná pochôdzka po vytýčenej trase Úzkokoľajnej parostrojnej lesnej železnice z Liptovského Hrádku po Liptovskú Tepličku v dĺžke 36 km.

Časť trate v lokalite Zeglovka

Okolňa parného rušňa

Stacija v Liptovskej Tepličke

Dňa 8. augusta 1913 vydalo ministerstvo stavebné povolenie a so samotnou výstavbou sa pod vedením Ing. Spengela začalo v júli 1914. Stavbu trate zadal Uhorský štátny úrad v Liptovskom Hrádku, ako jej majiteľ, staveľskej firme MAGYAR-BELCA, ktorá až do vzniku Československej republiky v roku 1918 postavila viaceré najťažšie úseky hlavnej trate a odbočiek Benkovo, Ipol'tica, Svarín, Vyšný Chmelienec a Liptovská Teplička.

Na prácach pri výstavbe lesnej železnice sa v roku 1915 zúčastňovalo viac ako 600

ruských, neskôr srbských a talianskych vojnových zajatcov. Z domáceho obyvateľstva tu vo veľkom počte pracovali dievčatá a bezdetné ženy za potravinové lístky.

22. októbra 1916 bola na železnici s rozchodom 760 mm otvorená prevádzka na úseku z Liptovského Hrádku po Čierny Váh.

Stavebné práce na trati pokračovali až do roku 1940. Vtedy ako celok dosiahla Čiernovážska lesná železnica odvoznú vzdialenosť 94,7 km a s výhybkami celkovú dĺžku 107,2 km, čím sa zaradila

medzi najdlhšie lesné železnice na Slovensku.

Železnica na tejto trati prekonávala výškový rozdiel okolo 450 m a pod Kráľovou hoľou dosahovala výšku 1085 m nad morom, čo bolo najvyššie miesto na slovenských železniciach.

Pokles objemu zväšaného dreva z maxima 130 000 m³ na 29 000 m³ a vysoké prevádzkové náklady boli hlavnými dôvodmi na zrušenie železnice v roku 1972.

Rastlinstvo

Rastlinstvo v okolí obce je veľmi rôznorodé. Popri premenlivosti stanovištných podmienok sa na zmenách rastlinných spoločenstiev najvýraznejšie podpisuje zmena nadmorskej výšky. V jednotlivých výškových pásmach môžete nájsť rôzne druhy rastlín, najtypickejšie z nich si môžete pozrieť na nasledovných fotografiách. Na území Národného parku ich prosím netrhajte.

Alpínske lúky a pásmo kosodreviny (nad 1 500 m n. m.)

Prvohľad ľavy (Phloxella albertina)

Prvohľad ľavy (Gentiana alba)

Prvohľad ľavy (Gentiana verna)

Prvohľad ľavy (Gentiana verna)

Prvohľad ľavy (Gentiana verna)

Horské smrekové lesy (nad 1 250 m n. m.)

Prvohľad ľavy (Gentiana verna)

Prvohľad ľavy (Gentiana verna)

Prvohľad ľavy (Gentiana verna)

Prvohľad ľavy (Gentiana verna)

Prvohľad ľavy (Gentiana verna)

Lesy stredných polôh (od 800 do 1 250 m n. m.)

Prvohľad ľavy (Gentiana verna)

Prvohľad ľavy (Gentiana verna)

Prvohľad ľavy (Gentiana verna)

Prvohľad ľavy (Gentiana verna)

Prvohľad ľavy (Gentiana verna)

Podhorské kosné lúky (od 600 do 1 200 m n. m.)

Prvohľad ľavy (Gentiana verna)

Prvohľad ľavy (Gentiana verna)

Prvohľad ľavy (Gentiana verna)

Prvohľad ľavy (Gentiana verna)

Prvohľad ľavy (Gentiana verna)

Živočíchy

Pozorný a obľaduplný návštevník môže pri prechádzkach v okolí obce pozorovať mnoho druhov živočíchov. Od malíčkových chrobáčikov až po naozajstného kráľa tunajších lesov, majestátneho karpatského jeleňa. Všetky z nich sa najlepšie cítia vo voľnej prírode. V žiadnom prípade ich nekrmte a nepokúšajte sa ich chytiť.

Cicavce

Medveď hnedý (Ursus arctos)

Jeleň (Cervus cervinus)

Vlky žltá (Lepus timidus)

Jeleň (Cervus elaphus)

Bobak červený (Lepus timidus)

Vtáky

Strnádok (Sylvia communis)

Perleť (Alectoris lagopus)

Trnák zelený (Picus viridis)

Trnák čierny (Picus major)

Čiernica (Turdus merula)

Obožživelníky a plazy

Čiernaň (Rana lessonae)

Čiernohlavý salamander (Desmognathus fusus)

Čiernohlavý salamander (Desmognathus fusus)

Čiernaň (Rana lessonae)

Čiernaň (Rana lessonae)

Bezstavovce

Biely motýľ (Pieris rapae)

Modrá bábka (Cicindela campestris)

Modrá bábka (Cicindela campestris)

Modrá bábka (Cicindela campestris)

Modrá bábka (Cicindela campestris)

Na širých pastvinách pásli od vekov Tepličania svoje stáda. Už pre goralských horalov, ktorí obec pred štyrmi storočiami osídlili, bol hlavným zdrojom obživy chov oviec a dobytku. Tvrdá práca bola odvekým symbolom Tepličanov. Okrem chovu hospodárskych zvierat a robotovania na chudobných vysokopoložených poličkách a poľanách, prináľalo obživu i drevorubačstvo, práca v lese. Drevo z hôr zväžali Tepličania doľu Váhom až do Liptovského Hrádku na drevených pltiach a kónských záprahoch. Neskôr, v medzivojnovom období, nahradila pltníkov úzkorozchodná Povážská lesná železnica. Mašinka, ako čarovný vláčik Tepličania nazvali, vozila poklady hôr i obyvateľov až do začiatku sedemdesiatych rokov.

Vetruša ovca

Koník - nezahraditeľný prostriedok na ťažkých poličkách

Dobrodie časi tie ovce sú tie si ako bývali!

Právnym fotografom - v tej dobe sa tak robilo!

Kuraj človek má prácu!

Chlapi pracovali poradne v lese, pri ťažbe dreva

Mašinka na mašinky

Aj drevo sa zvedkávalo rúto!

Roboťníky pri zberaní ovocia, rok 1922

Tieto dobové fotografie pochádzajú z rodinných archívov Vojtechovcov, Menovských, Patuškovcov a Gyulakovcov. **Dakujem!**

Voda

Voda - H_2O - je chemická zlúčenina vodíka a kyslíka. Je základnou podmienkou pre existenciu života na Zemi. Za normálnej teploty a tlaku je to bezfarebná, číra kvapalina bez zápachu a chuti. Len 1 % vody na Zemi je pitná voda. Z toho množstva je navyše väčšina viazaná v ľadovcoch na pólach. Voda sa vyskytuje v troch skupenstvách - v kvapalnom, pevnom a plynnom. Niekedy si ani neuvedomujeme, kde vládne sa s vodou stretávame a aký má pre nás význam.

Leto v podhorách nachovalých potôčkov pod Kráľovou hoľou

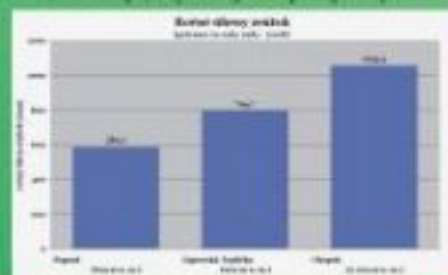
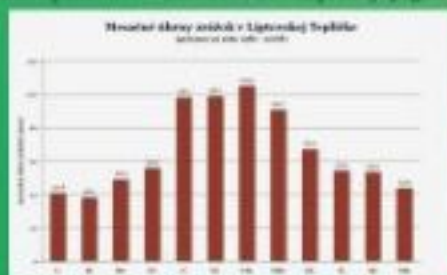
Čas zimy - sneh, strom a námet

Obľaby nad Liptovom - leto, leto z nich zapríčí?

Okolie Liptovskej Tepličky je mimoriadne bohaté na zdroje kvalitnej pitnej vody. Z tunajších vodných zdrojov, z ktorých najznámejšie sú Veľký Brunov, Macová, Podopálené, sú zásobované desaťtisíce ľudí v Prešovskom kraji.

Na úbočiach neďalekej Kráľovej hole pramenia Hron, Hrnálec, Hornád a Čierny Váh, pretekajúci tesne pri obci. Popri jeho prameni v nadmorskej výške viac ako 1 500 m prechádza turistická trasa na Kráľovu hoľu. Po viac ako 35 kilometroch sa pri Kráľovej Lehote (665 m n. m.) spája s Bielym Váhom a vzniká tak najdlhšia slovenská rieka. Váh je dlhý 403 km a v Komárne sa vlieva do Dunaja, najdlhšej európskej rieky mimo Ruska.

Voda je v našich podmienkach najvýraznejším reliéfovým činiteľom. Dnesný obraz krajiny formovali potoky, rieky aj ľadovce počas miliónov rokov.

Čudovitosť kotliny a dolín na území "S" - Tlačka - Jasná

Prírodná rezervácia národného parku "S" - Práporci - Pôvodná

Územie národného parku "S" - Práporci - Pôvodná

© 2013 Liptovská Teplička

Informácie o Náučnom chodníku Okolím Liptovskej Tepličky a informačné
panely na stiahnutie z:

<http://www.teplickapodtatrami.sk/turistika.html>

[cit. 2023-09-21]